

Κριτική

Θαλασσινά και χερσαία τοπία, νησιωτική μοναξιά, **φантаστικές γεωγραφίες**, λυπημένοι και μελαγχολικοί χώροι δεσπόζουν στα διηγήματα της **Μαρίας Ξυλούρη**

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Αναποδογυρισμένη Νέκυια

Μπορεί στη *Νυχτερινή βάρδια του καλλιγράφου* (2015), που είναι η τοιοχογραφία μιας σκοτεινής και λασπώδους επαρχίας μετά από έναν καταστροφικό σεισμό, η **Μαρία Ξυλούρη** να παρακάμπτει τον αστικό ιστό των δύο πρώτων μυθιστορημάτων της, τα οποία είναι το *Rewind* (2009) και το *Πώς τελειώνει ο κόσμος* (2012), οι βασικές της, όμως, γραμμές παραμένουν στο ακέραιο: εσωστρέφεια, αποπνικτικά κλειστοί χώροι, πολλαπλές επιμέρους ιστορίες σε τροχιά συνεχούς διασταύρωσης, μόνιμη ρευστότητα αλλά και επίμονη αναζήτηση μιας καθαρήττας εξόδου. Κι αν στο *Rewind* βλέπουμε ανοίξεις μορφές με ραμμένο στόμα και σκιές να βαδίζουν στο πλάι των πρωταγωνιστών, και στο *Πώς τελειώνει ο κόσμος* συναντάμε ήρωες οι οποίοι ονειρεύονται τον θάνατο των άλλων, στη *Νυχτερινή βάρδια του καλλιγράφου* θα παρατηρήσουμε ένα βεληνεκές περισσότερο απορρυθμιμένο: φυσικά και ξυλόγλυπτα πουλιά που είναι έτοιμα να αποκτήσουν ανθρώπινες πλην άκρως επίφοβες ιδιότητες, απανωτά θανατικά (ένα στοιχείο που κυριαρχεί σε όλα τα βιβλία της Ξυλούρη), ακατάληπτες προφητείες, δαιμονικές συμφωνίες, κορμιά που προδίδουν μίαν ερεβώδη ομορφιά, καθώς και πρόσωπα που ενώ με τη μια τους όψη κραδαίνουν το δρεπάνι του Χάρου, με την άλλη υπόσχονται τη σωτηρία σωμάτων και ψυχών, με τη συγγραφέα να κινείται μάλλον προς το παραμύθι τρόμου και τη δυστοπική αλληγορία. Ο θάνατος δεσπόζει και στην πρόσφατη, πρώτη συλλογή διηγημάτων της Ξυλούρη

Ο θάνατος δεσπόζει και στην πρόσφατη, πρώτη συλλογή διηγημάτων της Μαρίας Ξυλούρη

ΜΑΡΙΑ ΞΥΛΟΥΡΗ
Πέτρινα πλοία
 Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ. 168, τιμή 12,20 ευρώ

υπό τον τίτλο *Πέτρινα πλοία*. Τα πέτρινα πλοία της είναι πέτρες σε σχήμα καραβιού γύρω από τάφους σε τόπους της Βόρειας Ευρώπης: ένας τρόπος μεταφοράς των νεκρών διά μέσου του νερού στον κάτω κόσμο, όπως στην αρχαιοελληνική μυθολογία και στον Όμηρο, με τη διαφορά πως εδώ έχουμε να κάνουμε με μίαν αναποδογυρισμένη Νέκυια. Τα διηγήματα της Ξυλούρη, σε άμεση επικοινωνία τουλάχιστον με το τελευταίο μυθιστόρημά της, τοποθετούνται εκεί όπου τείνει να καταπέσει ο πανίσχυρος φράχτης μεταξύ ζωντανών και νεκρών

ή μάλλον εκεί όπου οι νεκροί θέλουν να εγκαταλείψουν το μνήμα τους: γυναίκες που ξεσηκώνονται από την τελειωτική τους κατοικία ή περιδιαβαίνουν κρεμασμένες τον επάνω κόσμο, άνθρωποι που καταρρέουν εν μέσω αγνώστων, αμνημόνευτοι νεκροί που έλκουν την καταγωγή από τα χρόνια του Εμφυλίου, φαντάσματα που επιβιβάζονται στη λεωφορειακή γραμμή μιας ερημόπολης. Και μαζί τους ναυαγοί, σκλάβοι και πνιγμένοι σύντροφοι σε απόκοσμες νήσους του 18ου αιώνα ή νησιά που έχουν βγει από καλούπια καραβιών (φόρος

τιμής στον Ζοζέ Σαραμάγκου), ξένοι που καταφτάνουν στα μέρη των νησιωτών για να αφήσουν εκεί την ύστατη πνοή τους, άνδρες οι οποίοι γλιστρούν από βράχους, αλλά και κόρες που έχουν υποκατασταθεί από γάτες για να ξεχαστεί πως έχουν καλύψει το σώμα τους με πυκνά τατουάζ. Θα ξαναπώ πως η διηγηματογραφία της Ξυλούρη ανακαλεί την ποιητική της μυθιστοριογραφίας της με κάποιες προσαυξήσεις: θαλασσινά και χερσαία τοπία, απομονωμένες (υγρές ή μη) εκτάσεις, νησιωτική μοναξιά, φανταστικές γεωγραφίες, λυπημένα και μελαγχολικά πεδία, ονόματα και αιμόσφαρες τόπων, διευρύνσεις και σμικρύνσεις της πραγματικότητας, διαστάσεις που διανοίγουν απρόσμενα στον χώρο και στον χρόνο, καθώς και ταξίδια θανάτου λίγο προτού επέλθει το μοιραίο. Είναι εμφανές πως η συγγραφέας ελέγχει με μεγάλη άνεση το μυθοποιητικό υλικό της (χάρη και στην εξαιρετικά ακριβή, όπως και υψηλά συμπεκνωμένη γλώσσα της), ποδηγετεί όπως επιβάλλεται τους ποιητικούς της τρόπους, με αποτέλεσμα μια μαγική αφήγηση μακριά από οποιοδήποτε ποιητικίζον πνεύμα, και υποβάλλει με σπάνια σοφία και σύνεση στον αποδέκτη την υπαρξιακή της προβληματική: ο θάνατος είναι πολύ κοντά μας, καθημερινός συνοδός και εταίρος, αλλά οι εικόνες του (αν και όσο γίνεται να τον εξεικονίσουμε) μπορεί να αποτελέσουν μια παρηγοριά και κάποιο βάλαμο – όχι γιατί είναι ωραίες και μας κολακεύουν εκφραστικά, αλλά επειδή μειώνουν την απόσταση ασφαλείας από το τρομακτικό του φάσμα, ροκανίζοντας την ψευδαίσθηση της αθανασίας και της αιωνιότητας.